

בית משפט השלום בירושלים

ע"נ 32096-10-12

תיק חיצוני:

בפני ועדת הערר על פי חוק הנכים תגמולים
יו"ר הוועדה השופטת בדימוס יעל אחימן, חברי הוועדה: דר' אילון שלמה, גב' רלי
רבינוביץ

המעורר פלוני

נגד

המשיבה מדינת ישראל

פסק דין

1
2
3 המעורר, טוען כנגד החלטת קצין התגמולים, הדוחה את תביעתו להכרה בפגימה נפשית שנגרמה לו
4 בעקבות שירותו הצבאי.
5 המעורר התגייס לצה"ל בתאריך 13.3.07 בפרופיל 97, שובץ לגדוד 13 בגולני ושירת כלוחם צלף. אין
6 חולק כי המעורר, בהיותו בן יחיד לאביו, נדרש לחתימת הסכמה לשירות ביחידה קרבית והוא אכן
7 הצליח להשיג את הסכמתו של אביו להתנדבות לשירות קרבי.
8 אין חולק גם, כי במסגרת שירותו הצבאי השתתף המעורר באופן פעיל במבצע "עופרת יצוקה".
9 חוויותיו מן השירות תועדו בתצהיר שהוגש לבית המשפט והן כוללות עובדות שלא נסתרו ולא הופרכו.
10 באלה נכללת העובדה שהמעורר נחשף לסכנת חיים בעת נפילת פצ"מרים, היה לכוד בבניין שהיה נתון
11 תחת איום של צלף ונחשף למראות מלחמתיים קשים של הרג ופציעה, כולל הידיעה שנמסרה לו בדבר
12 הריגתם של חברים ומפקדים לחמים שהכיר באופן אישי.
13 אין אף חולק כי, המעורר לא השלים את שירותו הצבאי בגדוד 13 בגולני, וביקש את סיועו של אביו
14 כדי שלא לשוב לגזרת עזה וסיים את שירותו הצבאי באופן מנהלתי, במנהלה של החטיבה.
15 בחלק החוויתי טוען המעורר כי בעקבות חוויותיו הקשות בעת השירות הצבאי, השתנה מסלול חייו.
16 המעורר טוען כי קשה לו להירדם בלילות. המחזות הקשים מהמבצע חוזרים אליו, דמותו של חברו
17 לגדוד שנהרג שבה ועולה. רוב הזמן הוא מצוי בלחץ נפשי קשה, נמנע מלבקר במקומות הומי אדם,
18 מתקשה במציאת מקום עבודה, מתקשה בהתמדה, נוטה לצער ולדיכאון. עוד טוען המעורר כי,
19 התחושות הקשות הללו מלוות אותו זמן ממושך והטיפולים שקיבל לא היו אפקטיביים שכן, מבחינה
20 כספית לא היתה לו אפשרות להתמיד בהם.

בית משפט השלום בירושלים

ע"נ 32096-10-12

תיק חיצוני:

1 שני הצדדים הציגו חוות דעת פסיכיאטריות, המשקפות הסכמה לגבי מצבו הרפואי הפסיכיאטרי של
2 המערער. דהיינו, שני המומחים, הן פרופ' קנובלר שהעיד מטעם המערער והן דר' עמיעז שהעידה
3 מטעם המשיב, מסכימים לקיומה של פתולוגיה נפשית. די בהקשר זה אם אפנה לפרוטוקול החקירה
4 מהיום, שבו השיבה דר' עמיעז לשאלות דר' אילון חבר הוועדה באופן מפורש שאינו משתמע לשתי
5 פנים, כי אכן המערער סובל מפתולוגיה נפשית (נעמ' 21 לפרוטוקול הדיון מיום 12.7.18 "ש: יש לו
6 פסיכופתולוגיה? ת: כן).
7 גדר המחלוקת שבין המומחים מתמקד בשאלת הסיבתיות היינו, עד כמה נובעת הפתולוגיה הנפשית
8 מתנאי השירות של המערער, שהיא תנאי להכרה בזכות על פי חוק הנכים.
9 דר' עמיעז שוללת קיומו של קשר כזה, ואילו פרופ' קנובלר רואה את הקשר כקיים וכמובהק.
10 פרופ' קנובלר קובע בחוות דעתו כי המערער פיתח תגובת קרב, אשר לא אובחנה ולא טופלה במועד.
11 תגובת הקרב כללה בנוסף לחרדה מפני השירות הקרבי והזיכרונות הטראומטיים החוזרים גם סימני
12 הימנעות וערות יתר וכן הפרעות חופפות של פריחה אלרגית ללא רקע אורגני והתקפי חרדה שתחילה
13 תוארו בטעות כהתקפים של לחץ בחזה שהפכו בהמשך להתקפי פאניקה שכללו מחנק, דפיקות לב,
14 חרדה וירידה ניכרת במשקל. המערער טופל כנפגע אלרגיה שמקורה גופני כי כאן היה קל לרופאים
15 להתייחס לביטויים גופניים קונקרטיים, אולם איש מן מהרופאים לא הבין לדבריו, ולא העלה את
16 האפשרות שכל התגובות כמכלול, הן ביטוי לדחק נפשי על רקע האירועים הטראומטיים שעבר
17 המערער במבצע עופרת יצוקה.
18 דר' עמיעז לעומתו סוברת, שההתקף האלרגי שכרוך בתחושת מחנק פיזי הוא זה שגרם לתחושת
19 החרדה ללא קשר לחוויות ממבצע עופרת יצוקה. לדעתה, מה שגרם להתקפי החרדה הוא הטראומה
20 מההתקף האלרגי ואילו פרופ' קנובלר טוען ההיפך, היינו שההתקף האלרגי הוא אחד הביטויים של
21 החרדה שהם תוצאה של השירות הצבאי והם חלק מהתסמונת של ה-P.T.S.D. אם ננסח את
22 המחלוקת מבחינה רפואית או הוויכוח הוא אם מולאו הקריטריונים של הספרות המקצועית להכרה
23 במצבו של המערער כתופעה של ה-P.T.S.D. לאחר שעיינו בחומר שהוגש לתיק בית המשפט, שמענו
24 את חקירות המומחים ואת סיכומי הצדדים, מסקנת הוועדה היא כי יש להעדיף את חוות דעתו של
25 פרופ' קנובלר על פני חוות דעתה של דר' עמיעז בנושא הקשר הסיבתי. לפי פרופ' קנובלר התקיימו כל
26 התנאים של ה-P.T.S.D. לפי ה-D.S.M 3 וה-I.D.C.9 שכוללים: ה' תקפי חרדה עד כדי פאניקה,
27 עם תסמונת של דיכאון ועם סימפטומים חודרניים, כמו זיכרונות וחלומות שעליהם מעיד המערער.
28 דר' עמיעז גם היא מאשרת בחוות דעתה קיומם של סימנים שהם בגדר סימפטומים חודרניים, אך
29 לטענתה אין הם חזקים או אינטנסיביים מספיק.
30 חוות דעתו של פרופ' קנובלר עדיפה בעיני הוועדה שכן זו מתיישבת טוב יותר הן עם התייעוד הרפואי
31 מתיישבת עם התייעוד הרפואי שהוצג בפני הוועדה ושעליו הסתמכו לאמינותו של דבר שני הצדדים והן
32 עם השכל הישר.

בית משפט השלום בירושלים

ע"נ 32096-10-12

תיק חיצוני:

באשר לחומר הרפואי, הדיווח המתועד הראשון של המערער מחודש יוני 2009 (מוצג 46 בתיק המוצגים), כולל ביקור בחדר מיון בבית חולים הדסה שבו הופיעו אצל המערער נפיחות מתחת לעיניים שאותם הוא מתאר כסיפור חוזר. בנוסף, מתעד מוצג 35 לתיק המוצגים את אמירתו של המערער לפיה, הוא סובל מתופעות של בצקת ופריחה כבר חצי שנה. באותו חודש שוב מדווח המערער, לפי מוצג 47, על תופעות של נפיחויות שחוזרות ובאות. ודוק. התופעות של ה"אלרגיה" כביכול, שאותן רואה פרופ' קנובלר כסימן לדחק נפשי מדווחות ביוני 2009 ככאלה שהופיעו כבר ששה ושבעה חודשים קודם לכן כלומר ממש בסמוך לסיום מבצע עופרת יצוקה. בחודש שלאחריו היינו ביולי (מוצג 49), מתועדת פנייה של המערער לבדיקה של קרדיולוג, כלומר, מתעד תלונות על תעוקה לבבית. ערכן של קובץ ראיות אלה גבוה גם משום שהן נעשו עוד בתקופת השירות הצבאי וכולן מלמדות על התייחסות לתקופה של מבצע עופרת יצוקה. בחודש יולי של 2009 קיים גם תיעוד של ביקור של מש"קית נפגעים אצל המערער, שלה סיפר המערער שהוא סובל כבר כמה חודשים ממחלת עור שמופיעה במקומות שונים בגוף והוא מייחס את התופעה למבצע עופרת יצוקה. ביחס לכך, מתועדים דבריו כי עבר הרבה בדיקות ולא התגלתה סיבת המחלה. באותו זמן מספר המערער שהוא נמצא בביקורות בבתי חולים, נוטל המון סוגי כדורים אך משתדל להימנע מסטרואידים. באותה תקופה גם עזב המערער את הגדוד, לפי עדותו, מחמת הלחץ והחרדה שבהם היה נתון.

חוסר הוודאות ביחס למצבו היה כה גבוה, עד כי במוצג זה (מוצג 37) מצוינת השערה כי המערער נפגע מחומר כימי שהיה במנהרות בעזה. בחודש שלאחר מכן, באוגוסט 2009, שוב קיים תיעוד רפואי על ניסיון בירור של התופעה מבחינה אלרגית וכן מתוארות תלונות של המערער על כאבי חזה, שהובילו לבדיקה הקרדיולוגית. כלומר, מתיעוד חלקי זה כבר נלמד כי, הנחתה של דר' עמיעז בדבר סדר הדברים, היינו, כי קודם הופיעו הבעיות האלרגיות והטיפול בסטרואידים ואז החנק והחרדה מופרכת על רקע התיעוד הרפואי שמלמד על בעיות של כאבי חזה ולחץ במקביל לתופעות האלרגיות כביכול. הוועדה מסכימה עם הגישה שמגובה בפסיקה שלראיות בזמן אמת יש ערך גבוה, אלא שראיות אלה מפריכות לגמרי את חוות דעתה של דר' עמיעז ומתיישבות היטב עם חוות דעתו של פרופ' קנובלר.

בחודש ספטמבר באותה שנה קיים תיעוד מן המחלקה לאלרגיה שעדיין לא מזהה את סיבת האלרגיה. דר' דרגיזקי שטיפל במערער באותו זמן וחתום על מוצג 38, ו-39 מתעד את סבלו של המערער כתופעות קשות של א"א ואורקטיקריה וכן נזלת. בנוב' 2009 (מוצג 15), אושפז המערער בבית חולים עקב אירוע של חנק בגרון כשברקע מתואר סיפור של אלרגיה אך גם של כאבי חזה ודופק.

בניגוד לדעתה של דר' עמיעז עולה גם ממוצג זה קיומו של רקע מעורב שקדם לתחושת החנק וכלל סיפור של דפיקות לב וכאבי חזה שהם מאפיינים קלסיים של חרדה אחרי שבעיות קרדיולוגיות נשללו.

בשנת 2010 קיים תיעוד עדיין לקוצר נשימה, כאשר התופעה האלרגית מתוארת כרקע (מוצג 140). חוות דעתו של דר' קנובלר לפיה, הממסד הרפואי התקשה בזיהוי הבעיה של המערער, נתמכת היטב בתיעוד הרפואי (מוצגים 140, 139, 113) מכולם עולה כי, הרופאים נעים בין חשש קרדיולוגי מצד אחד, אבל לא מוצאים שום ממצא פוּזְטִיבִי ממש ובעיה אלרגית מצד שני, שגם לה לא מוצאים הסבר מניח את הדעת. בין לבין, מתחיל המערער טיפול סמי נפשי אצל מטפלת שבפניה מתאר המערער את תחושת

בית משפט השלום בירושלים

ע"נ 32096-10-12

תיק חיצוני:

1 החנק שמלווה אותו שבעה חודשים אחורה מיולי 2010, שבעצם נושק למועד הסיום של מבצע עופרת
2 יצוקה. תיאור התחושות שאותן מתאר המערער בתקופה זו שסמוכה לשחרורו מן השירות הצבאי,
3 כולל תחושה מפחידה של מוות, חולשה, סחרחורת, דופק מהיר, לחץ בחזה וכאב בצוואר, כשהבדיקות
4 הרפואיות ללא כל ממצא פתולוגי משמשות בסיס יציב להתרשמותו של פרופ' קנובלר, כי אכן מדובר
5 בתחושות שקדמו או חפפו את התופעות האלרגיות מבחינת הזמן.
6 המערער התחיל בטיפול, אולם לא התמיד בו, לדבריו, בשל בעיה כספית, של עלות של 400 ₪ לפגישה
7 לחייל משוחרר שאיננו עובד.
8 הסבר זה הינו סביר בעיני הוועדה, גם אם מסיבות של אי נעימות אישית הן לא נחשפו בפני המטפלת.
9 גם יתר התייעוד הרפואי משנת 2010 מלמד על קונסיסטנטיות בטענות המערער.
10 על רקע מכלול שלם זה של דברים, נראית לוועדה הערכתה של דר' עמיעז לפיה, אירוע של חנק אלרגי
11 הוא זה שגרם להופעת התופעות של הפאניקה והחרדה עד כדי פתולוגיה נפשית, בעוד שהשתתפות
12 במבצע צבאי מורכב וקשה אינן יכולות להוות גורם לפאניקה וחרדה, כבלתי סבירה. השכל הישר
13 לדעת חברי הוועדה אינו סובל פרשנות מסוג זה. פרופ' קנובלר לעומת זאת, הטוען כי כל התופעות
14 האלרגיות כביכול והלחצים בחזה, כולם, מקורם באותה חוויה טראומטית של שירות צבאי שלא
15 אובחנו ולא טופלו בזמן, מתבסס על קיומו של קשר בלתי ניתן להפרדה בין גוף לנפש, ועל כך שבסופו
16 של יום נותר המערער עם התופעות של החרדה ולא עם התופעות של האלרגיה.
17 בסופו של יום בודה גם דר' עמיעז בקיומו של קשר בין גוף לנפש, אלא שהיא מתקשה ליישם את
18 ההבנה הזאת על המקרה הקונקרטי. לדעת חברי הוועדה התזה של דר' עמיעז איננה משכנעת והיא
19 נראית ממש כמאולצת ומנותקת מדופק החיים האמיתיים. יתרה מזו, עדותה של דר' עמיעז נראתה
20 כמתפתלת ומגמגמת. היא מסכימה כי קיימת פתולוגיה נפשית אך מייחסת אותה לאירוע אלרגי ולא
21 לאירוע של לחימה, למרות שאין מחלוקת כי המערער עמד בקו הראשון של הלחימה בצוק איתן. דר'
22 עמיעז טוענת כי אין למערער אירועים חודרניים אך מסכימה כי הוא סובל מסינדרום, דר' עמיעז טוענת
23 כי המערער אינו חווה המנעות אך ידוע כי נמנע מהמשך שירותו הצבאי עם אותם החברים שעזבו
24 שהם בגירת עזה וכי אינו יכול לשהות במקומות הומים והוא אף הפסיק את טיול השחרור שלו זמן
25 קצר אחרי תחילתו שלא בהתאם לתוכניתו המוקדמת. "דבקותה" של דר' עמיעז בקריטריונים
26 הרפואיים נעשתה לדעת הוועדה שלא על פי השכל הישר ולא ביושר מיקצועי.
27 גם קריטריונים רפואיים צריכים להילקח בגמישות שתאפשר להגיע לאמת שאף פנים איננה יכולה
28 להתיישב בצורה מדויקת עם סטנדרטים כלליים, במיוחד בתחום הפסיכיאטריה.
29 המערער, איש צעיר, הסובל סבל מתמשך בל יתואר לאורך תקופה ארוכה, אינו מוצא את מקומו
30 מבחינה חברתית, אינו מוצא את עצמו מבחינה תעסוקתית, וזאת לאחר שהתנדב לשירות קרבי, שלא
31 היה חייב בו.
32 אשר על כן, מחליטה הוועדה לקבל את הערר ולבטל את החלטת קצין התגמולים.
33 אשר להוצאות משפט, הועדה סבורה כי התנהלותה של המשיבה במקרה זה היתה לא הוגנת ולא
34 מתחשבת במצבו הרפואי המיוחד של המערער. גם מדינה ונציגיה צריכים להתנהג באנושיות עם

בית משפט השלום בירושלים

ע"נ 32096-10-12

תיק חיצוני:

1 לוחמים שלא עמדו בלחצים ונושאים עימם סטיגמה חברתית קשה להתמודדות לאורך כל חייהם.
 2 נושא הפגיעות הנפשיות של השירות הצבאי היה מוסתר שנים רבות ולא מדובר, מדיניות כזו, של
 3 דחייה ואי הכרה בקשר שבין שירות צבאי לבין פגיעה נפשית. מעודדת המשך של הסתתרות וסבל
 4 סמוי, במקום חשיפה והכרה הנדרשת מן החברה כחוב מוסרי מן המעלה הראשונה. משפט וצדק,
 5 אנושיות וחקיקה אינם עומדים בניגוד האחד כלפי משנהו וגם אם כן, חובה עלינו ליישב ביניהם. אשר
 6 על כן תשלם המשיבה הוצאות משפט בסך של 10,000 ₪ לטובת המערער.

7
 8 בשולי הדברים אציין, כי פסק הדין ניתן על ידי בתום יום הדיונים בסוף הדיון והסיכומים היינו ביום
 9 12.7.18. להפתעתי הסתבר לי היום כי פסק הדין לא שוחרר למערכת ולא נחתם ולפיכך חתמתי אותו
 10 היום 19.7.18. פסק זמן זה נוצל על ידי לתיקונים שמצאתי אותם לנחוצים.

11
 12 ניתן היום, ז' אב תשע"ח, 19 יולי 2018, בהעדר הצדדים.

13

יעל אחימן, שופטת

14

15

16

17